

BIZKAIKO FORU ALDUNDIA

Eta Armintzako artistak gure amonak izan baziren?

Iraitz Agirre Aranguren

@garoharria

Lekeitioko Armintza koban 50 grabatu baino gehiagoz osatutako marrazki multzo paleolitiko paregabea aurkitu dutela jakin berri dugu. Bobeda itxurako horma fosildu batean trazatuta agertu dira grabatuok, kareharri ezegonkorrean silex harriarekin marraztuta. Duela 14.000 urte bertan izandako artistek bisonteak, zaldiak, ahuntzak, lehoiak edo zirkulu erdi zein lerroak, irudi abstraktu zein zehatzak egin zituzten. Euskal Herrian ditugun beste hamaika margolan eta grabatu gordetzen dituzten kobazuloen zerrendara gehitu behar dugu Armintzaren izena: Atxurra, Ekain, Santimamiñe, Altxerri, Alkerdi...

Antzerako aurkikuntza baten berri izaten dudan bakoitzean, ipuin hartako galdera da nigan berriz jaiotzen dena ordea. Nola ahal zuten, gure antzinako aitonek, hain era dotorean margotu? Nola ahal izan zituzten, basapiztien aurka esku hutsez borrokatzen ziren astapotro haiek, hain irudi airosoak sortu? Nola ahal izan zituzten haitzetatik ihesi airean doazen marra hegalariaiok marraztu? Nola ahal izan zuten...? Ala amonak ziren?

Eduardo Galeanoren Ispiluak liburuan jasotzen den *Edertasuna Sortu* ipuina irakurri arte –gaztelaniaz *¿Cómo pudieron ellos...?* galderak gidatzen du narrazioa, eta *¿o fueron ellas?* galderarekin bukatzen du–, nik ere gizon indartsuak imajinatzen nituen langintza horietan. Historia museoe-

tako argizarizko panpinak eta historiaurrea kontatzeko erabiltzen diren irudietan gizonak bakarrik agertzeak izango ote du loturarik? Edo giza espezieen eboluzioa irudikatze erabilitako gizon gorputz hurrenkera lineal zentzugabe batek? Bakarka zein talde txikian aritzen ziren ehiztari eta harrapariaren mitoak? Genero ikuspegirik batere ez duten historiaurreari buruzko arratsaldetako dokumentalek? Edo *Bazen behin bizitza* bezalako marrazki bizidunek? Bai, maiuskulaz idatzitako Historian subjektu bakar bezala hartua izan den ar eta gizonaren lekutik kontaktu zaigu iraganaz dakigun eta uste dugun guztia.

Dean Snow arkeologoak Frantzia eta Espainiako estatuen mugaren bi aldeetako kobetan aurkitutako ehunka esku marka aztertuz egindako ikerketaren arabera, ordea, duela hamabi mila eta berrogei mila urte arteko aztarnen hiru laurdenak nagusiki emakumeek egindakoak dira. Bada teoria hau ezbaian jarri edo osatzen duen azterketarik ere, besteak beste, margolanak haurrek edo txamanek egindakoak izan daitezkeela diotenak.

Teoriarik txalotuenak edo enpirikoki baieztagarrienak edozein direlarik ere, ezin da ukatu, begirada fintzera garamatzaten galdera hauek, bestelako moduak, munduak eta protagonistak badirela eta izan direla erakusten laguntzen digutela. Non eta nondik sortzen den artea? Ba besteak beste, seguruenera, galdera bat eta ugariren erantzunetan arakatu gura izatetik.

EKONOMIAREN TALAIAN

Langabezia saria, kartzelatik irten direnen eskubidea

Juan Mari Arregi

Legeak betetzeko eginak dira, herritarrek betetzeko, baina batik bat legea egin dutenek betetzeko, Estatuak eta bere gobernuek alegia. Espainiako Estatuak ez du betetzen ordea, hor ditugu Euskal Estatutuaren eta Nafarroako Hitzarmenaren kasuak; eta kartzelatik irten direnentzako langabezia saria arautzen duen legea ere ez du betetzen; preso arrunten kasuan bai, baina ez politikoenean. Jokabide horrek pixkanaka kalera irteten ari diren euskal preso politikoei eragiten die.

Egungo legediaren arabera, kartzelatik irten direnek eskubidea dute hilean 426 euro jasotzeko urte eta erdiz gehienez ere, Gizarte Segurantzaren alta hartzen ez badute. Espainiako Gobernuak, baina, ez die ordaintzen, Konstituzio Auzitegiak hala egiteko agindu badio ere. Estrasburgok Parot doktrinarekin egindakoa ikusita, kalera irtendako presoan aldeko epaia ez betetzeko PP eta UPyD berehalakoan ados jarri ziren eta Segurantza Sozialeko Lege Orokorra moldatu zuten. Legearen defendatzaileek horrela ulertzen dituzte zenbait arau, eta ez dute lotsarik euren interes baztertzailen arabera erabiltzeko, kasu honetan, kalera irtendako euskal presoena kontra.

Bere legeak urratzeaz gain, Espainiako Estatuak mendeku estrategia darabil, euren kondena bete eta eskubide guztien jabe diren gizon eta emakumeen kontra. Mina luzatu eta preso politiko ohiak prekarietatean hondoratu nahi dituzte. Epailak ez lirateke diskriminazio eta ilegaltasun horren konplize izan behar, eta ofizios pertsegitu beharko lukete Estatuaren jarrera urratzailea. Langabezia saria, Euskal Herriko zergadunek ere ordaindua, euskal preso politiko ohien eskubidea ere bada.